

ЗА ХОРАТА

Май • 2011 • Година VI

3,95 лв.

Венцислав Такев
Краят на сънуването

Бойко Василев
Има ли хора,
заг числата?

Проф. Никола Георгиев
На какво прилича здравето?

Мигори
Япония след трагедията

Ситан
Венеция по китайски

ТИ В КОЙ СВЯТ ЖИВЕЕШ?

Съдържание

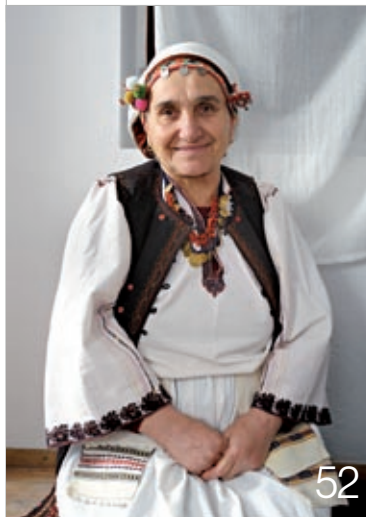
- 10 Репортаж**
В закрития Космос
- 12 Хора**
Арх. Димитър Механджиев и Севдалина Пеева
Град без лице
Възможно ли е да живеем в град със запазени стари сгради и зелени покриви
- 16 Тема За ХОРАТА**
Ти в кой свят живееш?
Променя ли се отношението ни към света, в който живеем, защо рушим паметници и мавзолеи, вместо да ги оставим като спомен – те са страници от една история, която е по-добре да не забравяме
- 22 Хора**
Заето ли е мястото?
Как и къде се случва градският живот в Плевен, Елхово и Силистра
- 25 Достъпно**
За свободата, словото и скритите кафенета
Будапеща, градът сцена или неформалният форум на свободомислещите
- 28 Срещу гвиженетието**
Спомени от едно земетресение
Пътуване до Ооарай преди и след опустошителното цунами
- 30 Хора**
Проф. Никола Григоров
На какво прилича... здравето?
Вредни ли са цигарите? Какво и по-колко да пием и какво ни отличава от азиатците?
- 34 Временно**
Числа
Един текст на журналиста Бойко Василев за живота на хората като статистика и опитите на обществата да се променят
- 38 Хора**
Венцислав Такев
Краят на сънуването
За да разбереш някого, трябва да искаш да го опознаеш, да видиш как живее, да научиш защо караваната е по-важна от панелния апартамент
- 42 Нещата отвътре**
Забранено и позволено за сексуалността
Мъжът е кану, жената е пристан, а реката е съдбата и само от нея зависи дали срещата ще се повтори
- 46 Панаир**
Безкрайна пролет

57

46

52

- 50 Полезно**
Какво е нужно, за да бъдеш модерен?
Няколко сандъчета с подправки на господин Мاستилено петно
- 52 Разказвачи на истории**
Капанците
Сини синци с бели талатъри
За обичаите, свързани с капанската сватба, предшествана от годежа, благата ракия, кичения кравай. Олелията с големите огньове, лазаруването...
- 57 Идеино**
Андреана и конете
Срещата на човека с коня и общуването им, като вид лечебна терапия
- 61 Специален гостъп**
Изчезнали
„Най-важно е човешкото достойнство“, твърди испанският фотограф Хервасио Санчес, който снима принудително изчезнали хора на три континента
- 65 Нестандартно**
Събрани отломки
Световноизвестната японска цигуларка споделя за трагедията след земетресението и упоритостта на японците
- 72 Пътуване без куфар**
Ситан – веветте гракона, сграбчили перла
Градът на деветте реки и стоте моста, където водата е история
- 77 Спортни натуре**
UP!
Катерачите казват, че алпинизъм е да стигнеш до място, където нямаш работа, по възможно най-трудния начин
- 80 Човек на седмицата**
Д-р Елисавета Мусакова
Основи книга

Във всеки брой

2 От редактора

3 Актуално

4, 6 Показалец

7 Находка

8 Въпрос на избор

Венцислав Такев, цигулар

Светослав Куцаров, снимка

Очаквай следващия брой на За ХОРАТА на пазара на 18 юни 2011

Това е откъс от списанието.

Цялото списание може да намерите в Библио.бг

www.biblio.bg

Крадец на истории

о пладне каменният двор пред базиликата пустееше. Тълпата от неделната литургия се беше разпиляла по божиите дела, а обичайните посетители – туристите, пъплека съсредоточено по тесните улички из старата част на Кито. Невидима пелена от задух и влага пълзеше между каменните статуи, накацали по первазите на базиликата, сякаш се страхуваше да не ги събуди от дълбокия сън. Само две сополиви хлапета стържеха с пирон по сивата ограда, докато се опитваха да оставят имената си за поколенията. За щастие, преди да изпишат родословието си, се появи поприведен старец и нахалното начинание завърши с писъци и плач. Сетне прегърбените улички около храма доволно се отпуснаха под тежестта на времето и тишината. Седнал на студения камък, той близо час прелистваше съсредоточено страниците на поредната книга, която испанката от миналата седмица му подари за спомен. Малък кичур гарвановочерна коса се беше измъкнал и падаше върху челото му. Изглеждаше погълнат от буквите. Имаше остри черти, които потъваха в черната риза с навити до лакти ръкави. Обут в кожени мокасини и избелели джинси, приличаше на странна статуя на фона на студеното величие на базиликата. Беше избрал да стане гид точно на това място, защото тук туристите бяха по-различни, идваха с особена нагласа към мястото и винаги любопитни към историята, хората и случките. А той обичаше да разказва, знаеше повече от всеки друг за Кито, за неговите жители, за всеки камък, вграден в това място. Обичаше и да си измисля истории, свързани с живота в тази част на света, а и за своя собствен живот, които много приличаха на тези от книгите. Книгите бяха единственото му забавление, нямаше други развлечения, а дори и да имаше, той нямаше пари, за да си ги позволи. С банкнотите от доволните туристи помагаше на семейството си, а малкото, което оставаше, даваше за книги. Четеше исторически романи, любовни истории, посягаше и към криминалета, но само ако нямаше от другите. Живееше със съдбите на героите и понякога си представяше, че е излязъл от приключенски роман, спасител на красива девойка. Подобна история разказа и на испанката от миналата седмица, тъкмо беше прочел последната книга, която продавачът на любовни романи му беше дал назаем. Докато галеше с пръсти историята, втъкана в каменните колони и витражите, тя го попита за собствения му живот. Младежът с охота започна да разказва, за семейството си, слязло от планината изгонено от местния земевладелец, който заграбил къщата и фермата им. За любимата му, която останала в селото и заради която той сега трябва да работи, за да може някой ден да вземе при себе си... Испанката го гледаше с маслинените си очи и си представяше целия му труден и изпълнен с перипетии живот – подходящ за роман с латиноамерикански вкус на болка и любов, мислеше си тя.

Е. Таджиева

ЗА ХОРАТА

www.zahorata.com

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Елеонора Гагжева-Бонева

РЕДАКТОР
Деница Езекиева

ГРАФИЧЕН ДИЗАЙН
Десислав Аспарухов
Теодор Манолов

АВТОРИ
Анастасия Манлихер, Вихра Василева, Владимир Стоичков, Галина Кубратова, Елена Владова, Елена Михайловска, Енрике Санчо, Зора Нейкова, Ивайло Харалампиев, Мария Пуппалова, Марта Пейчева, Мохамед Халаф, Нели Мутова, Нина Божигарова, Пела Витанова, Солегаг Мора

ФОТОГРАФИ
Ангел Цветанов, Антоан Божинов, Емил Бонева, Константин Петров, Лобомир Сергеев, Нели Гаврилова, Рагич Банев, Светослав Куцаров, Соня Станкова

СТИЛИСТ
Милена Джарова

РЕДАКЦИОНЕН ДИРЕКТОР
Свилена Врангова

ИЗДАВА
Стандарт Нюз ЕАД

ПРЕДПЕЧАТ
Grain Advertising Ltd.

ПЕЧАТ
Алианс принт

РЕКЛАМА
Grain Advertising; Милена Петрова
гр. София, ул. Лега 1, ет. 5
тел: 935-69-44
grain_advertising@dir.bg

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
гр. София 1000, ул. Лега 1, ет. 5
тел: 935-69-93

Списание За ХОРАТА се издава от
Стандарт Нюз ЕАД. Всички права са
запазени. Никаква част от това издание
не може да бъде репродуцирана без
изричното писмено разрешение на
издателя.

ISSN 1314-3239

3,95 лв.

Арх. Димитър Механгжиев и Севгалина Пеева

Град без лице

ВЪЗМОЖНО ЛИ Е ДА ЖИВЕЕМ В ГРАД СЪС ЗАПАЗЕНИ СТАРИ СГРАДИ И ЗЕЛЕНИ ПОКРИВИ

A portrait of architect Dimitar Mехангжиев, a man with dark hair wearing a blue short-sleeved button-down shirt and a silver watch, sitting at a desk with his hands clasped. The background is a blurred office or studio setting.

Архитектът от студио *Simplexcity* – Димитър Механгжиев, за процесите, които движат или спират преустройството на старите сгради и територии в България.

Какво е липсващото парче от пъзела, който ще превърне старите индустриални и жилищни сгради в сигурни, енергоефективни и красиви? Примерът с рушащата се Захарна фабрика е очевиден, докато подобна сграда в Румъния е функциониращ хотел.

От сградите, жилищни и индустриални, през териториите най-важното при тяхната регенерацията е да се намери подходящата функция. Проблемът е най-видим при индустриалните сгради, тъй като икономиката се е променила и те са останали като паметници на икономиката от миналото. В един момент такива красиви исторически сгради остават без функция, полза и приходи. Основната крачка е в откриването на новата функция, което се прави от инвеститора – частен или държавен. Има много добри примери за успешна реинтеграция – обществените сгради, разбира се, много повече. Ще спомена някои – чайната на улица *Бенковски*, бивша печатница. На същия адрес е прекрасно експонираното пространство – *Склада*. Друг интересен пример е Държавната печатница, превърната още в социалистическа България в Музей на чуждестранното изкуство. В исторически аспект българите сме добри в тази област, ние не обичаме да изхвърляме старото, обичаме да си го преправяме. Факт е, че Царският дворец е реконструиран турски конак.

И все пак примерите за изчезващите исторически сгради са повече от добрите, каква е същината на проблема?

Проблемът със *Захарна фабрика* е, че собственикът иска да падне. Не може да се сети как да изкара пари от сегашното ѝ състояние. Гражданските гласове казват, че искат да се запази, но проблемът е, че собственикът не вярва в рентабилността на сградата такава, каквато е в момента. Осигуряването на рентабилност е другата важна стъпка от процеса, за който говорим. Въпрос е и на незнание на собствениците и инвеститорите как историческата стойност на сградата да бъде инкасирана. Като специалисти ние събираме стотици примери за успешно извличане на фи-

нансов успех. Друг фрапиращ пример е бирената фабрика *Прошек*. На нейното място сега ще има поредната „плаза“, но ако фабриката беше експонирана така както сега е *Николи хан* във Велико Търново, съм сигурен, че много повече хора ще искат да отидат там.

Ако една историческа индустриална сграда се възстанови и експлоатира, то цената на услугите, които се предлагат в нея, се вдига само поради историята. Поне така е в Европа. Градове като Виена например се нуждаят от видима история и приобщават все повече индустриални сгради в историческото си градско ядро. И, разбира се, общината дава повече пари, за да получи повече дивиденди в бъдеще.

Преустройството и реинтеграцията на една стара сграда и територия превръща „новото“ място в индивидуално, неповторимо и уникално. Това може да се рекламира и посетителят да усети автентичната му история.

Кой е основният фактор, който влияе на инвеститорите и собствениците, за да не предприемат възстановяване на сградите, а да чакат да се саморазрушат?

В днешните условия вече е видно, че бързооборотните сгради вече не са лесни за пласиране на свития пазар. От гледната точка на инвеститорите моделът на евтината, универсална, „стъклена“ сграда вече не е бизнес ефективен. Очевидно е настъпил моментът за замисляне как да се открие онази обществена функция на вече съществуващи сгради и територии в големия град, която да носи нови дивиденди. Може би това ще спре разрушаването и обезличаването на много места. Другият фактор е, че инвеститорите знаят колко опасни са реконструкциите. Това няма връзка с инженерната реконструкция, а с риска за нейната нарастваща цена. Просто казано, неизвестността колко ще струва. Но ако се наеме правилният екип от специалисти, проучващи фасадата, инженери, геолози, архитекти, разходите могат да се сведат до тесни граници. Тоест големият риск за инвестиция може да бъде предвидим. Дълбаейки в проблема, опираме до начина на мислене и настоящето, в което държавата няма интерес да следи спазването и прилагането на законите.

”Ако една историческа индустриална сграда се възстанови и експлоатира, то цената на услугите, които се предлагат в нея, се вдига само поради историята. Поне така е в Европа.“

Ти в кой свят живееш?

ПАРЧЕТА ОТ ИСТОРИЯ, ГРАДСКИ ЛЕГЕНДИ И СВЕТЪТ НАОКОЛО

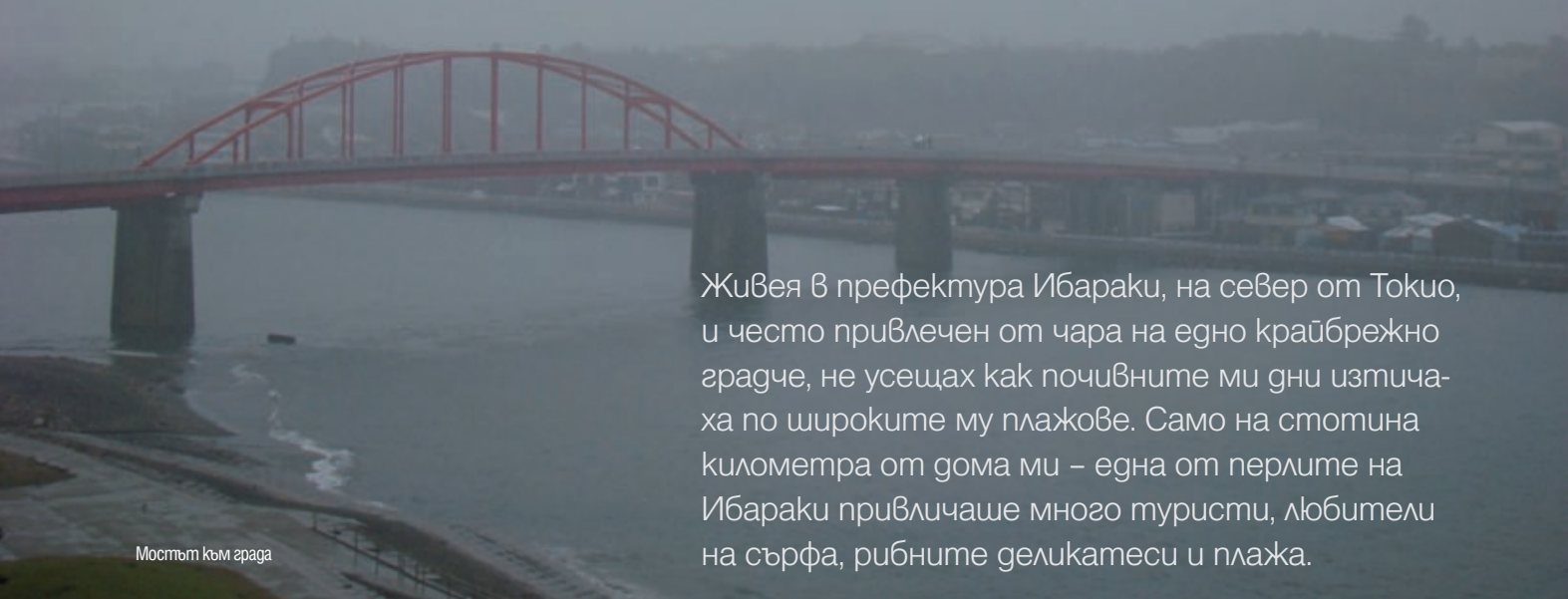
Една история разказва, че когато Александър Македонски превзел и сринал Тива, а после отвел жителите ѝ в плен, той пощадил само дома на поета Пиндар. И не само това, ами и в преклонение пред дарбата му обещал, че в негова чест отново ще въздигне града дори по-бляскав от преди. „Недей, Александре – отвърнал Пиндар. – Друг Александър ще дойде след теб и отново ще го разруши.“ Според някои това се случило в опожарения Персеполис и старецът-мъдрец бил просто един анонимен жител. Според други – случило се било в друг град, опустошен от македонците и потънал в забвение сред многото с подобна участ. Според трети е просто хубава притча за онова, което оставяме след себе си.

Спомени от едно земерресение

ПЪТУВАНЕ ДО ООАРАЙ ПРЕДИ И СЛЕД ОПУСТОШИТЕЛНОТО ЦУНАМИ

Мостът към града

Живея в префектура Ибараки, на север от Токио, и често привлечен от чара на едно крайбрежно градче, не усещах как почивните ми дни изтичаха по широките му плажове. Само на стотина километра от дома ми – една от перлите на Ибараки привлечаше много туристи, любители на сърфа, рибните деликатеси и плажа.

Жаба за късмет

На брега на Тихия океан малкото рибарско селище още от създаването си, наречено Ооарай, напомня на наследниците си за силата и величието на природата. Като омиротворител на природните стихии и силна енергийна точка още от 856 година се издига шинтоиският храм Исозаки джинджа. Зашемен от основната арка на храма (торий), катерех по стръмните стълби, докато не стигнах светилището, където поклонниците изпращат своите молитви за щастие. Традиционните за шинто японски лъвчета са портал към основната част на религиозния комплекс. За мое учудване обаче пред мен стоеше една интересна статуя на жаба с гръб към основната и най-древна зала – покрита с деликатен сламен покрив. Легендата гласи, че високо от хълма, някъде в морето, са пробляснали два скъпоценни камъка като пътеводител и поличба в трудните времена. Затова там с послание към източното море на каменистото дъно стоеше най-външната и най-святата арка на храма.

Най-външната арка на Исозаки джинджа.

Числа

НЯКОИ ГРАДОВЕ МОГАТ ДА БЪДАТ РАЗБРАНИ САМО С ЧИСЛА

Улиците на Кайро и булевардите на промяната Вдишваш праха на претърпаните с автомобили улици на Кайро и преговаряш наум. Кайро с предградията е 23 милиона през деня и 21 милиона през нощта; тук дори *Уикипедия* изостава с нейните 20. Градът на мъртвите е бивше гробище, в което живеят най-бедните. Те са един милион или два, или пет – никой не знае. По последните класации Кайро

е най-замърсеният град в света, следва Мумбай. Пет хиляди умират от рак заради замърсения въздух годишно.

В задръстванията на Кайро има нещо очарователно. Три, четири, пет платна с коли преминават плътно една зад друга като безкрайни танкови армии; като реки от желязо. Важи едно-единствено правило: пазиш този пред теб. Всички надуват класона. Обръщам се да ви-

дя лицата на свиркащите – безразлични са, някои дори се усмихват. Никой не псува. Свиркането не е инцидент, напълно е в реда на нещата: показваш, че те има.

Продължавам да смятам. Целият Египет е 85 милиона, или 87, може дори да е 89. *Уикипедия* пак изостава, поне с 5-6 милиона. Населението тук се увеличава по-бързо от компютърното кликване. През 2030 ще стане 130 милиона. Земя-

та за живеене е едва 6 процента – „златната“ плодна земя в делтата на Нил. Още по времето на фараоните от нея са изстисквали две реколти. За 130 милиона обаче ще стигне ли? Забравах да кажа, че в Египет християните са 16 милиона – повече, отколкото в България.

Египет има газ, който, казват, е ограничен. Затова пък изнася население. Само в съседна Либия работят 1.5 милиона

египтяни по официални данни (по неофициални – 2 милиона). От тях, след началото на либийския конфликт, у дома са се прибрали около 200 000.

Какво означава това, при условие че всички либийци са 5 милиона, или 6, дори 7? Означава, че Муамар Кадафи с неговия петрол дава хляб на два милиона души, умножени по техните най-близки роднини в Египет. Означава още, че той разполага с два милиона заложенници – или два милиона съюзници. Също така означава, че египетската политика спрямо Либия трябва бъде много, много внимателна. Гражданството може и да симпатизира на бунта в Бенгази, но правителството трябва да си мери приказките. Точно това и прави.

И още числа – в страните от Залива, преди всичко в Саудитска Арабия, работят 3, 4 или 5 милиона египтяни. Това също означава повишено внимание. И когато кувейтски вестник пише, че саудитците са казали на египтяните: „Ако осъдите Мубарак, ще върнем египетските работници у дома“, трябва да вземете това насериозно.

По улиците на Кайро операторът Хриси е загрижен за екологията: „Дали планетата може да издържи толкова автомобили и хора?“ Аз пък си мисля за демографията. Дали преподобният Томас Робърт Малтус няма да се окаже прав с два века закъснение? Може би всичко зависи от ръста или пада на населението – и икономиката, и политиката, и културата, и щастието дори.

В началото на XVIII век Малтус предрекъл, че с огромното си нарастване човечеството скоро ще изяде наличните ресурси и ще потъне във войни, епидемии и катастрофи, докато не дочака Армагедон. Това не стана и оттогава всички се смеят на Малтус и на песимистите като него. Но защо не стана разбират демографите, статистиците и историците. Човечеството, пише историкът Пол Джонсън, беше спа-

сено от новооткритите и прясно обработени плодородни равнини в Северна и Южна Америка, Австралия и Африка. Десетилетие след прогнозите на Малтус само САЩ, Канада, Аржентина, Уругвай, Австралия и Нова Зеландия създадоха огромен излишък от храна (30% от световните запаси, три пети от световното жито) в помощ на глобалната прехрана. По същото време картофът вече беше оправил европейската демография и беше позволил на нейното население да расте неограничено и да засели въпросните равнини.

Днес обаче те отдавна са картографирани и култивирани. Бизоните са в Червената книга. Из прериите препускат комбайни, а хранителното бъдеще на човечеството се върти някъде между генномодифицираните продукти, интензивното земеделие и страха, че Китай ще се откаже от гарнитурата и ще поиска основното ядене. Между другото Китай вече консумира половината свинско месо в света. Малтус май иска реванш.

Световната демография е проста: богатите страни намаляват, бедните се увеличават. Изключенията потвърждават правилото, а най-голямото изключение са Съединените щати – все още най-атрактивното място за емиграция в света. Всичко това произвежда просто политическо следствие – бедните искат да дойдат при богатите. И паниката започва.

Германецът Тило Сарацин написа книгата *Германия се самоликвидира*. Критиците веднага се залепиха върху една глупава вметка за гените на имигрантите, но който прочете книгата, видя друго. Внимателен анализатор и очевидно добър статистик, Сарацин прави тревожен демографски анализ на съвременна Германия и чертае мрачно бъдеще.

В същото време Дейвид Камерън, Ангела Меркел и Никола Саркози почти в един глас говорят, че държавният мултикултурализъм е в криза или че направо е мъртъв. Че имигрантите трябва

Венцислав Такев **Крайт на сънуването**

РАЗКАЗ ЗА МУЗИКАТА, ПЪТИЩАТА ПРЕЗ ОЧАКВАНИЯ И ПРЕДРАЗСЪДЪЦИ...

A man with a mustache, wearing a dark suit and a patterned tie, is playing a violin. He is smiling and looking towards the camera. The background shows a city skyline at dusk or night, with some buildings illuminated. The lighting is dramatic, highlighting the man's face and the violin.

Дали защото така е по-удобно или по-правилно, не е съвсем ясно. Но ромите в България вече знаят, че тяхната работа е да очакват. От държавата да ги интегрира, от правителството да им осигури социални помощи, от кмета да им даде блок, който да разрушат, култура на очакването. Очакване на онова, което ще дойде от никъде.

За дълбокия сън на ромите, за приказката без край и неясно начало, за обществото, на което все по-малко му пука, и къде във всичко това е музиката си говорим с цигуларя Венцислав Такев. Човек, който има отношение към съдбата на своите събрата, знае цената на труда и какво значи да си циганин в България и по света, но казва, че главата му винаги е била пълна само и единствено с музика и няма място за предразсъдъците на обществото.

Трите гуши на Венци Такев

Душата на Бог, моята душа и душата на цигулката. Като се съберат трите, става магията.

„Няма някой, който да не ме познава, миличка! Няма някой, който да не е чувал за мен!“ Венци Такев прекъсна разговора ни за пореден път, за да поздрави случаен човек, който дойде да му стисне ръката и да изрази уважението си към таланта на самоукият цигулар. После пак се върна на разказа за отношението на нашето общество към ромите, за отрязаните пътища и стопените надежди, но пък с онзи позитивен тон, към който няма как да останеш равнодушен. „Понякога това, че съм циганин, ми е пречело, усещал съм друго отношение. Пример за тенденциозното отношение е, че не ме приеха в музикалното училище. Измислиха сто причини, дори накрая ми казаха, че съм бил прекалено мургав и не мога да уча там. Но може би е за добро, сега си мисля, че ако бях завършил тази школа, стилът ми щеше да се промени, да вляза в рамки, а талантът не може да се затваря така. Тя, цигулката, си знае, с диплома без диплома, няма заведение, в което да не съм свирил, обиколил съм света, работил съм с музиканти като Йълдъз Ибрахимова и Ибро Лолов, свирил съм със симфонични оркестри. В огромни зали по цял свят. Канили са ме на селски сватби, на изпращания. И да ти кажа, навсякъде хората са едни и същи, само се правят на различни. Живял съм известно време в Германия и там има и от едните, и от другите, посрещали са ме като свой в Холандия, в Япония. Няма какво да се делим. Не се обиждам, като ме наричат ром или циганин. Едно и също е. Цигани, роми, много са се измешали хората, ние всичките сме българи. Аз съм си българин. В България ми казват ром, в целия свят ме знаят, че съм българин.

Когато засвирия, говоря на всички езици, разбирам се и с китайци, и с холандци, и с цигани. Успокоявам се, успокоявам хората, минавам през тях, пак се връщам – това е музиката. Тя е божа работа. Без музика све-

тът е затишие. Има музика, която може да те разплаче, да ти даде настроение, ама най-хубаво е от хубаво да плачеш. Моята музика дарява щастие“, не спира да повтаря Венци и това се вижда в очите му, все към калъфа с цигулката гледа и лицето му се променя, става по-благо и смирено.

„В момента се занимавам само с музика. Никога не съм работил друго освен музиката. Свирия от седемгодишен, та досега. Цигулката е много труден инструмент, много мъка съм видял с тая цигулка. Много съм плакал и съм се отказвал. Труд, работа, така цял живот. В момента съм на 66 години. Всички около мен са музиканти. Ние сме голяма фамилия, пет братя, а за да стана цигулар, вината е на баща ми, той беше акордеонист. Навремето имал проблеми с цигулари, трябвало да направи записи в радиото, но не дошли цигуларите и се провалил проектът. Тогава баща ми си казал, че ще направи синовете си цигулари, за да няма проблеми, ако му потрѳява някой с този инструмент. Така започнах да свирия и обещах на баща ми, че ще дойде ден, когато ще стана голям цигулар. В училище също ми се подиграваха, викаха ми цигу-мигу, аз само отговарях, че един ден ще стана известен, и този ден дойде. Сега, като ме видят на улицата мои съученици, само ме прегръщат и ме хвалят, такъв е животът ми.“

„Свирум, танцуваме и живеем!“

„Всеки по различен начин живее, но веселбата става с музика. Аз винаги съм весел, не завиждам, не искам повече от това, което имам, пожелавам добро на хората. Когато имам, давам и на другите. Гледам си цигулката. Имам четири дъщери, едната ми дъщеря Мария, винаги ходи с мен на участия, танцува много хубаво. Като се събираме вкъщи и като вземем инструментите, голяма веселба става. Циганите обичат веселбата, така им олеква, така забравят трудностите. Винаги съм тръгвал с добро в живота, имал съм и тежки моменти, и лошо отношение, но бързо съм го забравял. Ако всички си гледат работата и не мислят лошо, нашата държава ще е добре. Но трябва да се работи. Аз знам, че мързелът е болест, много лошо нещо. Но циганите не са мързеливи, както всички говорят. Това, дето го правят, е от нямането. Друго нещо е нямането, проблем. Човек, като няма, се променя, търси начин да открадне, да наруши правилата, за да се намери това, което няма. Промениха се нещата в нашата държава, няма работа, затвориха много предприятия, фабрики, хората останаха на улицата и започнаха да търсят начин да оцелеят. Трябва да се работи, не само циганите нямат работа, хората в България живеят зле.“

Нещата отвътре

От Владимир Стоичков
Соледад Мора, снимка

Забра

НЕНО И ПОЗВОЛЕНО ЗА СЕКСУАЛНОСТТА

МЪЖЪТ Е КАНУ, ЖЕНАТА Е ПРИСТАЊ, А РЕКАТА Е СЪДБАТА И
САМО ОТ НЕЯ ЗАВИСИ ДАЛИ СРЕЦАТА ЩЕ СЕ ПОВТОРИ

„Мъжете винаги си тръгват“

Някои срещи са мимолетни, други се проточват, но рано или късно кануто винаги поема по течението, защото мъжете са номади и принадлежат на пътя. А жената остава на брега, защото тя е домът. И там, в бараката край реката, жената дочаква следващата среща, следващата ласка и следващата раздяла.

Това е историята на бабата на Карен, на майката на Карен и може би на самата Карен от утре, когато завърши колежа в Ко-

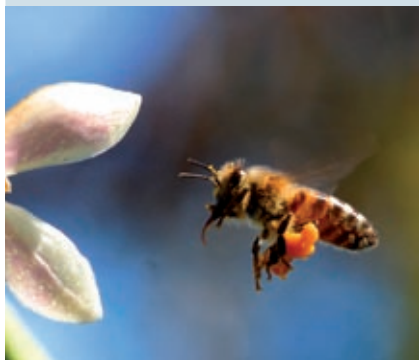
деса и избере своя сценарий в живота. „Мъжете винаги си тръгват“, казва Карен. Казва го без горчивина, просто констатира, и вече не говори само за баба си, нито за майка си, нито за себе си в бъдеще време. Говори за жените от кантон Елой Алфаро, за всички тях, чиито запалени лампи пред прага на бараките нощем приличат на светулки и направляват пътя на канутата по реките Каяпос и Онзоле. Всички те са чернокожи (също като Карен и нейната майка, и нейната баба) и са имали много мъже в постелята си, ала никоя

от тях не е получавала пари, ни предмети в замяна на ласките си. „Те не са проститутки – отбелязва Карен, – за тях сексът е необходимост и здраве“.

По меридианите на
сексуалността

В Есмералдас, столицата на едноименната еквадорска провинция, където се помещават кантонът Елой Алфаро и предградията Кодеса, чух и обратното твърдение: „Жените от Каяпос са развалени, не ти е работа да питаш за тях“. Въпрос на

ЛЮБОВНИЯТ АКТ НА ПЧЕЛАТА се осъществява по време на полет. Обикновено това става на 8-12 метра височина от земята и в продължение на един километър. По време на любовен полет пчелата кралица може да се сноши последователно със 17 мъжкар. В много от случаите след акта мъжкарят е неспособен да лети и пада на земята.

СЕНДЖИ ЯМАМОТО използва 1000 гобро-волци в началото на миналия век, за да осъществи наблюденията си върху японската сексуалност. Докладът му, съдържащ стотици страници, обаче не е публикуван, тъй като е счетен за обидна на публичния морал. Дни по-късно Ямамото става жертва на местен фанатик, защото с изследванията си уронвал престижа на Япония. Така Ямамото се превръща в първия и засега единствен учен в човешката история, убит заради своите открития в областта на секса.

“ИНКИВАЙНИ КВИЛА” е изразът, с който туземните жители на Нова Гвинея дефинират мастурбацията. Буквално означава „той манипулира своя пенис“ и според местните разбирания това е занимание за „тонагова“, сиреч за „удиоти“. „Тонагова“ пък са албиносите и мъжете с физически дефекти, които не могат да заговоят една жена. С други думи, мастурбирането в Нова Гвинея е безчестен акт, демонстриращ безсилие.

Разказвачи на истории

От Елеонора Гаджева
Светослав Куцаров, снимки

ИМА ИСТОРИИ, КОИТО ЧАКАТ
ДА БЪДАТ РАЗКАЗАНИ

Кананците

Сини синци с бели

А съл, ний сме истинските българи, Пенке! – с убеденост и самочувствие казала баба Маринка и седнала край събралите се на раздумка комшии в една лятна вечер. Сетне решила да се похвали:

– Дончо, да знайш, големи ора додува у дома на гости на сбору.

– Какви са бе, бабо Маринке?

– От Русе! Рабтят у ресторант! Големи ора ти казвам!

От капански сборник
Садински дробенчета, Василка Петрова

И днес капанците в Садина с гордост се наричат българи. Не само защото продължават да пазят и да предават своите обичаи и ритуали, не защото в селото трудно влиза чужд човек или в опитите си да се съхранят доскоро сключвали бракове единствено помежду си, а и затова, че живеят в мир и разбирателство с огромно си фолклорно наследство. Пазят много автентични песни и хора, стигнали до наши дни, за да влязат в репертоара на ансамбъл *Капанци* при читалище *Съединение* в селото. Тук все още се почитат обичаите и ритуалите, свързани с капанската сватба, предшествана от годежа, благата ракия, кичения кравай. Олелията с големите огньове, лазаруването и обичаите по Тодоровден. Наред с това и традиционната капанска кухня с баницата гюзлеми, пеперудената манджа и раките. На пръв поглед селото не е по-различно от околните. Високи дувари опасват витите улици, дворове затворени зад красиви сини порти и тук-там някоя слива подава любопитно клони да види какво ново на мегдана.

... за Вплетените В едно клони от
гървото на живота

Жените от Садина ни посрещат пременени в красиви носии, отвън огънят в пещта се готви за представление, а около му подредени писани чинии с ястия по капански рецепти. Глъч и смях се гонят из красивия и подреден двор на къщата в капански стил. Нарездат, припаяват и разказват една на друга стари истории. „Моята баба казваше, който работи през април цяла година яде – казва Недялка Минева. – Затова сега всеки гледа да засади, да

малатърци*

Изчезнали

„НАЙ-ВАЖНО Е ЧОВЕШКОТО ДОСТОЙНСТВО“, ТВЪРДИ ИСПАНСКИЯТ ФОТОГРАФ ХЕРВАСИО САНЧЕС, КОЙТО СНИМА ПРИНУДИТЕЛНО ИЗЧЕЗНАЛИ ХОРА НА ТРИ КОНТИНЕНТА

На 31 юли 1983 военни части на Саддам Хюсеин блокират долината Барзан в Иракски Кюрдистан. Регистрират къща по къща и отвеждат над 8000 мъже, сред които и 325 деца. За тях и до днес не се знае нищо. Мястото вече е известно като „Долината на вдовиците“. Там има майки, загубили по седем или осем сина. Ирак оглавява тъжната класация на страните с най-много изчезнали хора, над сто хиляди. Никой сериал не би се осмелил да представи нещата толкова брутално. Реалността обаче е доста по-откровена. Мисията на испанския фотограф Хервасио Санчес е да я фотодокументира и да я покаже. Да снима част от разкъсаните завина-

ги истории на хиляди семейства. В опит да им помогне да открият поне тази част от истината, която все още може да бъде спасена. Такива истории дори не могат да се приближат до щастлив завършек. Когато обаче хората са загубили тези, които най-много обичат, а после са прекарвали половината си живот в търсене на останките им, да ги открият е всъщност въпрос на лично достойнство. Независимо дали това се случва в Ирак, Гватемала или Колумбия. В експозицията *Изчезнали (Desaparecidos)* в *Casa Encendida* в Мадрид фотографът показва 255 фотографии, свързани с насилственото изчезване в десет страни в Азия, Европа и Латинска Аме-

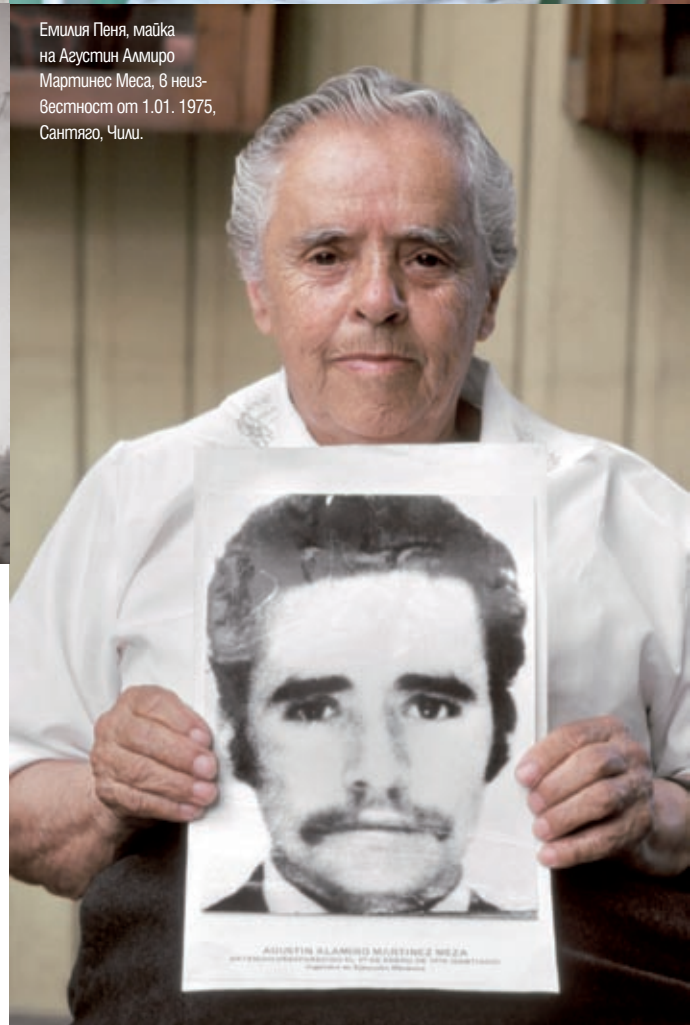
Фелисия Матияс Охом, сестра на Мария Хесус Матияс и снаха на Торибо Чен, двамата са в неизвестност от 25.04.1982
Бая Вердпрас, Чили.

Джеферсън Ернандес, син на Емерсон Даниел Ернандес, в неизвестност от 19.09.2002, Мета, Колумбия.

Домът на Хектор Велиз Рамirez, в неизвестност от 15.12.1975, Сантяго, Чили.

Емилия Пеня, майка на Азустин Алмиро Мартинес Меса, в неизвестност от 1.01.1975, Сантяго, Чили.

рика между 1998 и 2010. „Журналистите сме длъжни да документираме човешките драми. Трябва да почувстваме болката на жертвите, ако искаме да представим нещата честно. Искане ми се да мога да показвам в снимките си човешкото достойнство, а то е по-скоро идея, отколкото конкретна ситуация и нещо, което е много трудно да бъде коцентрирано в една снимка.“

Ситан

- деветте дракона, сграбчили перла

ГРАДЪТ НА ДЕВЕТТЕ РЕКИ И СТОТЕ МОСТА, КЪДЕТО ВОДАТА Е ИСТОРИЯ

Ситан – малко, мистично водно селище в Южен Китай, което се люлее като китайска гжонка между мегаполисите Шанхай и Хангжоу, е потънало в хилядолетна история. Тук времето няма особено значение, годините се излизват в светлината на червените фенери и се разтварят в пушека на ароматните пръчици, а мигът е век, в който се оформя водната канка.

Деветте реки и стоте моста

Девет реки протичат през града, а над 100 моста го държат заедно – известни в миналото като „Деветте дракона, сграбчили перла“. Каналите са живителните артерии, по които тече съществуването на този стар град.

Тихите води, малките мостчета, трепкащите отражения на извитите покриви в каналите създават онова очарование на Ситан, което не може да се долови в останалите водни градове на Китай. Тук туристите чувстват, че се потапят в магия, а местните винаги са казвали, че градът им е една дълга поема, като разгъващ се папирус, а посетителите вървят по калиграфските йероглифи, с които е изписан. Те са толкова красиви, колкото и самото селище – неподвижните води и обхванатите от мека зелена мрежа бели стени и черни врати на къщите раждат една пасторална и наивно простодушна атмосфера, която може да се види в жената, перяща на стъпалата в реката пред своя дом, във възрастния рибар, прострял протичката си въдица от своята лодка, в децата, играещи с мокро куче, което се опитва да се отръска от водата.

А тук водата е история. Още през 770 година пр.Хр. градът придобива стратегическо значение, озовавайки се на границата между воюващите кралства Ву и Ю. По време на династията Юан Ситан разцъфва, а последвалите я Мин и Цин го затвърждават като търговски и занаятчийски център в Южен Китай. Днес Ситан е известен със своите канали, покрити коридори и гърбави мостчета. Те са едни от най-красивите по долното течение на Яндзъ. Прехвърлят се през някой ръкав със заспала вода, нежно прегръщат отсрещния бряг и здраво го стискат, извивайки гръб като настръхнала котка. Изяществото им е така съвършено, че са признати за шедьовър на изкуството – истински пир за очите и душата:

UP!

КАТЕРАЧИТЕ КАЗВАТ, ЧЕ АЛПИНИЗЪМ Е ДА СТИГНЕШ ДО МЯСТО, КЪДЕТО НЯМАШ РАБОТА, ПО ВЪЗМОЖНО НАЙ-ТРУДНИЯ НАЧИН.

Разпознаването

Онези, които катерят, се разпознават с един поглед, независимо къде се намират. Вместо ключодържател на колана им виси истински карабинер, който издържа тежест от един тон. Достатъчно е да видиш края на въжето, което се подава от раницата. Да отбележиш, че на задната седалка на колата небрежно е захвърлена каска... Когато споменават за седалки, въобще не си представят фотьойли, а когато говорят с блясък в очите за джаджи, нямат предвид мобилни телефони, блутут слушалки, флашки и други техноглупости. А, да, има и още нещо – когато обсъждат с много плам разликите между гранита или варовика, не си избират плочки за баня.

Алпинизъм е да стигнеш до място, където нямаш работа, по възможно най-трудния начин. Това е най-популярната от трактовките по темата. Има и

още. И достатъчно количество вицове, които заиграват с опасността, страха и безполезността на това занимание. Хората, които са привлечени от катеренето, обаче обичат тези истории...

Обичайните заподозрени

Обичайните заподозрени всяка събота и неделя оставят колите на Бай Кръстьо на Витоша и отиват към Комините. Или поемат по посока Лакатник и Враца. Или от време на време – на Боженски Урвич, защото това е най-близката възможност около София да се катери на пясъчник. Хубави места са Райските скали под връх Ботев, районът на Мальовица или северната стена на връх Вихрен.

Общото между всички катерещи е, че обичат още ритуалите, подготовката за връха. Катерачът се разхожда под стената, сочи нагоре с ръка и прекарва мислени линии, по които евентуално ще ми-

**Библио.бг - платформа за електронни книги и
списания**

Чети каквото обичаш!

www.biblio.bg

